Ylivieska-Raahen käräjäoikeus
Ylivieskan kanslia
PL 32
84101 Ylivieska

14.10.2015

Lakivaliokunnalle

Asia: Lakivaliokunnan lausuntopyyntö 13.10.2015 HE 30/2015 vp ja VNS 1/2015 vp

Ylivieska-Raahen käräjäoikeus esittää lausuntonaan kunnioittavasti seuraavaa:

AIPA-tietojärjestelmähanke

Käräjäoikeus näkee AIPA-hankkeen ja muutkin sähköisten järjestelmien ja työmenetelmien kehittämiseen tähtäävät hankkeet hyödyllisinä ja tarpeellisina. AIPA-hankkeen osalta on tärkeää, että järjestelmästä saadaan alusta lähtien teknisesti toimiva ja työhuoneisiin/ työpisteisiin sekä istuntosaleihin saadaan hankituksi järjestelmän vaatima riittävä varustus. AIPA vaatii työhuoneisiin/työpisteisiin kaksi näyttöä, koska useita asiakirjoja joudutaan pitämään esillä yhtaikaa. Kannettavan tietokoneen näyttö saattaa osoittautua riittämättömäksi pienen kokonsa vuoksi. Istuntosalien tekniikka tulee olla kunnossa. Tarvitaan useita ja erikokoisia näyttöjä tuomioistuinta, asianosaisia ja yleisöä varten. Asianmukaiset laitteet tulee olla asennettuina kaikissa käräjäoikeuksissa jo hyvissä ajoin ennen AIPAn laajamittaisempaa käyttöönottoa, jotta niiden käyttö voidaan opetella. Henkilökunta tarvitsee riittävän koulutuksen järjestelmän käyttämiseen. Kouluttajakoulutus on jo aloitettu ja henkilöstön koulutusta ollaan suunnittelemassa. Se, mikä vaikutus AIPA-hankkeen käyttöönotolla tulee olemaan henkilöstörakenteeseen ja -määrään riippuu paljon siitä, miten asioiden käsittely tullaan kussakin käräjäoikeudessa järjestämään. Vaikutukset saattavat vaihdella jopa käräjäoikeuksittain riippuen siitä, miten asioiden käsittely ja työskentelytavat on kussakin käräjäoikeudessa tällä hetkellä järjestetty.

Käräjäoikeusverkoston uudistaminen

Oikeusministeriön työryhmä on ehdottanut, että Oulun käräjäoikeus, Ylivieska-Raahen käräjäoikeus ja Kainuun käräjäoikeus yhdistettäisiin. Yhdistetyn käräjäoikeuden hallinnollinen kanslia olisi Oulussa. Muut kansliat sijaitsisivat Ylivieskassa ja Kajaanissa. Kuusamoon jäisi istuntopaikka. Ylivieska-Raahen käräjäoikeuden kannalta yhdistäminen tietäisi sitä, että kanslia ja istuntopaikka jäisi ainoastaan Ylivieskaan. Raahen kanslia ja istuntopaikka lakkautettaisiin.

Ylivieska-Raahen käräjäoikeus toimii nykyisessä muodossaan hyvin ja tehokkaasti. Asioiden käsittelyajat ovat valtakunnallisesti tarkasteltuna keskimääräistä lyhyempiä. Riita-asioiden sovintoprosentit ovat korkeita. Kirjallisessa menettelyssä ratkaistujen rikosasioiden osuus on huomattavasti yli 40 prosenttia. Kahdessa kansliassa toimiminen on vuosien myötä järjestetty siten, että siitä ei aiheudu ongelmia. Käytännöt on saatu yhtenäistettyä ja työmäärät kanslioiden välillä tasattua. Erikoistumista toteutetaan silloin, kun sen katsotaan olevan tarpeen. Työhyvinvoinnista huolehditaan. Yhteishenki ja työmoraali työyhteisössä ovat hyvät. Saatu asiakaspalaute käräjäoikeuden toiminnasta on ollut positiivista.

Käräjäoikeuden näkemyksen mukaan yhdistämisellä ei saavuteta merkittäviä säästöjä, kun otetaan huomioon yhdistämisestä asianosaisille, todistajille, lakimiesavustajille, syyttäjille ja henkilökunnalle aiheutuvat lisääntyvät matka- ja muut kustannukset. Käräjäoikeuden

kanslian tai istuntopaikan lakkaamisen seurauksena paikkakunnalta poistuvat yleensä myös muut lakimiespalvelut. Viiden vuoden takaisen uudistuksen vaikutuksista ei ole tehty kattavaa selvitystä. Mahdollisten säästöjen määrää on vaikea arvioida, kun otetaan huomioon edellä mainitut seikat.

Yhdistämisen seurauksena kansalaisten oikeusturva heikkenisi, kun heidän asiointimatkansa pitenisivät merkittävästi. Syrjäseudulla asuvan ihmisen kannalta mahdollisuus sähköiseen asiointiin ja videoneuvotteluun eivät takaa hänen oikeusturvaansa. Monella ei ole riittävää osaamista ja tarvittavaa laitteistoa sähköisten yhteyksien käyttämiseen.

Ennen kuin käräjäoikeusverkoston kehittämisen osalta tehdään ratkaisu, tulee linjata, missä summaariset riita-asiat jatkossa käsitellään ja kuinka paljon rikosasioita voidaan ratkaista rangaistusmääräysmenettelyssä. Mainituilla linjauksilla on huomattava merkitys käräjäoikeusverkoston kehittämisen kannalta.

Käräjäoikeuden näkemyksen mukaan yhdistämisen seurauksena ei välttämättä saada merkittävässä määrin luoduksi parempia mahdollisuuksia yleis- ja erityisosaamisen kehittämiseen ja henkilöstöresurssien tarkoituksenmukaisempaan kohdentamiseen.

Ylivieska-Raahen käräjäoikeus on toimittanut oikeusministeriölle 29.5.2015 päivätyn lausunnon oikeusministeriön työryhmän mietinnöstä ”Käräjäoikeusverkoston kehittäminen”. Lausunnossaan käräjäoikeus on esittänyt näkemyksenään, että Ylivieska-Raahen käräjäoikeuden tulee säilyä nykyisessä muodossaan itsenäisenä käräjäoikeutena. Kanslia ja istuntopaikka tulee olla sekä Ylivieskassa että Raahessa. Jos kuitenkin työryhmän mietinnössä ehdotettu yhdistäminen toteutuisi, myös Raahessa tulee säilyä sekä kanslia että istuntopaikka. On huomattava, että käräjäoikeuden tuomiopiirin alueelle Pyhäjoelle noin 20 kilometrin etäisyydelle Raahesta ollaan rakentamassa ydinvoimalaitosta. Valmistelevat työt ovat jo käynnissä. Ydinvoimalaitoksen myötä saapuneiden asioiden määrät tulevat lähivuosina lisääntymään merkittävästi.

Laamanni Juha Tervo